

BOŘENÍ MÝTŮ:

VAROVÁNÍ: NÁSLEDUJÍCÍ SDĚLENÍ NENÍ VHODNÉ PRO SLABÉ POVAHY...

...ale přesto jste četli dál, že? Totéž se děje v případě mnoha iniciativ v oblasti prevence kriminality, které upozorňují lidi na možné důsledky jejich chování, ať už jako pachatelů, nebo obětí. Taktika založená na strachu je v rámci prevence kriminality běžná a předpokládá se, že zvyšování povědomí o možných rizicích a škodách odradí lidi od určitého chování.¹ Ne vždy tomu tak ale je. Ve skutečnosti to může být dokonce kontraproduktivní. Děsivé, že ano?

VÉST LIDI KE SPRÁVNÉMU CHOVÁNÍ ZASTRAŠOVÁNÍM

Mají různé podoby a formy, od konfrontačních návštěv věznic přes vzdělávací a na faktech založené přístupy až po programy využívající moderní technologie k rekonstrukci zážitku ze zatčení nebo z potrestání, nicméně myšlenka je stejná: konfrontovat lidi s nejhorsím možným následkem, pokud by spáchali trestný čin, a vyvolat v nich strach, který je přiměje dodržovat zákony. Vyhrožování lidem následky jejich činů však může mít opačný účinek, jak dále doložíme, a může vést právě k takovému chování, kterému má kampaň zabránit.

OSVĚTA

Osvětové kampaně jsou v rámci iniciativ prevence kriminality běžné. Myšlenka je jednoduchá a snadno proveditelná, ale má málo viditelných projevů. Taktika odstrašování se často používá v kombinaci se snahou o osvětu. Předpokládá se, že lepší pochopení konkrétního problému a potenciálních rizik přiměje lidi k žádoucímu chování. To se zdá být řešením různých problémů s kriminalitou. Pouhé uvědomění si rizik však není efektivním řešením.

Zajímá vás, jak účinně předcházet trestné činnosti osvětou? Podívejte se na tyto publikace a zapojte osvětu do širšího integrovaného přístupu.

> Toolbox 'Preventing the Victimisation of Minors in the Digital Age: Awareness-Raising and Behavioural Change' <https://eucpn.org/toolbox15-victimisation>

> Boření mýtů: Osvěta ještě nikdy nikomu neublížila, že? <https://eucpn.org/mythbuster-awarenessraising>

Vezměme si například nechvalně proslulou iniciativu „Scared Straight“, která je zřejmě nejnámější iniciativou v oblasti prevence kriminality. Původně ji navrhli američtí vězni, kteří si odpykávali doživotní tresty a kteří chtěli něco vrátit společnosti, a mladí lidé se v rámci této iniciativy vydávají na exkurzi do věznice. Cílem je, aby si na vlastní kůži vyzkoušeli, jak by mohla vypadat jejich budoucnost, pokud se rozhodnou pro kriminální život. Děti jsou věznicí prováděny verbálně, a dokonce i fyzicky agresivními vězni a dozorci, což je má natolik vyděsit, že se budou chovat dobře.²

Co je na tomto způsobu myšlení špatné? Nefunguje. I když to na první pohled může fungovat a budit dojem, že děti dostávají tolik potřebnou lekci, bylo prokázáno, že původní iniciativa Scared Straight a její pozdější a přátelštější inkarnace jsou neúčinné a že páchají více škody, než kdyby se nedělo vůbec nic.³ Jde o plýtvání cennými zdroji, které mohly být využity lépe.⁴

Zasévání strachu je bohužel stále oblíbeným preventivním mechanismem v celé Evropské unii, a to v různých podobách a v jiných oblastech, jako je například prevence užívání drog.⁵ Navzdory jasným důkazům o opaku panuje všeobecné přesvědčení, že hrozba vysokého trestu lidí odradí od trestné činnosti. Pokud účinně nezabraňuje trestné činnosti, proč je tento přístup stále podporován? Můžeme se jen dohadovat, ačkoli příčin může celá řada: potřeba postupovat tvrdě proti zločinu, potřeba ukázat, že se něco dělá, nebo třeba jen to, že někteří aktéři do toho investovali příliš mnoho politického a/nebo ekonomického kapitálu, než aby to nakonec selhalo.⁶

V tomto případě by bylo etické vyhodnotit dopad těchto iniciativ, aby se zajistilo, že veřejné zdroje budou využity účelně. Pokud jsou výsledky pozitivní, je to skvělé! Pokud se ukáže, že jsou negativní, a kvalifikovaný odhad napovídá, že tomu tak je, pak je třeba vyvodit správné závěry: projekt postupně ukončit. Jákýkoli jiný postup je jednoduše nebezpečný a neetický: jedná se *fakticky* o nekontrované a potenciálně škodlivé experimenty s dětmi.⁷

ALE PROČ TO NEFUNGUJE?: NOVÝ POHLED NA ODSTRAŠOVÁNÍ

Jedna věc je tvrdit, že něco nefunguje, druhá věc je vysvětlit proč to tak je, což nám pomůže posunout se dál a najít efektivní přístupy. Proto se podíváme na základní mechanismus, jak se tyto přístupy zaměřují na přisnost potenciálního trestu a jak dětem ukazují to nejhorší, co by se mohlo stát, kdyby spáchaly trestný čin: odstrašování.⁸

Odstrašování je jedním z nejstarších mechanismů prevence kriminality – tato myšlenka pochází od osvícenských filozofů Beccaria a Benthama – a funguje prostřednictvím hrozby potrestáním.⁹Odstrašování je pravděpodobně nejdůležitější preventivní funkcí systému trestního soudnictví¹⁰, ale hrozba sankce může pocházet i z neformálních zdrojů, jako jsou rodiče, vrstevníci nebo komunita.¹¹

Aby odstrašování fungovalo, musí se poměr nákladů a výnosů změnit ve prospěch žádoucího chování, tj. chování, které neporušuje zákon. V tomto ohledu existují tři podmínky: trest musí být dostatečně přísný, ale stále přiměřený; musí následovat dostatečně rychle po trestném činu; a musí existovat jistota, že postih přijde. Tyto tři podmínky se vzájemně posilují, což znamená, že vysoký trest bude mít jen malý odstrašující účinek, pokud bude ukládán jen zřídka.¹²

Právě to bylo terčem kritiky osvícenských filozofů. Tvrdili, že přístup „zprísňení trestní odpovědnosti“ je v podstatě chybný, protože přísnější tresty nemají preventivní účinek.¹³ Nejnovější výzkumy potvrzují tyto rané argumenty a potvrzují, že jistota, že bude následovat trest, je neúčinnějším nástrojem prevence kriminality. Když se navíc podíváme na to, jak tato jistota trestu skutečně funguje a jak je vnímána, zjistíme, že je podmíněna vyhlídkou na dopadení. Jinými slovy, zdá se, že pro prevenci kriminality je nejdůležitější bezprostřední riziko dopadení.¹⁴

Proč tedy metoda Scared Straight a další metody založené na strachu nefungují?

Zvláště důležité je, že se jedná o mladé lidi. Mají přirozeně větší sklon riskovat. Neurobiologický výzkum ukázal, že vnímají riziko jinak než dospělí. Navíc osobní rozhodování není pro mladé lidi tak důležité jako sociální a emocionální podněty. Ve svém věku hledají okamžité uznání skupiny a vrstevníků. Pokud mají tito vrstevníci na jejich chování negativní vliv, žádná racionální slova o tom, že ohrožují svou budoucnost, na ně nebudou platit.¹⁵ Proto se mohou takové programy minout účinkem.¹⁶ Přijde jim cool jít proti poučení od rodičů, nebo ještě hůř, může jim chování vrstevníků připadat normální. Stejně tak se ukázalo, že zejména protidrogové kampaně mají škodlivé účinky, protože když se v nich prezentuje, že to „dělají všichni“, může to ve skutečnosti posílit názor, že mladí lidé by měli drogy užívat, aby zapadli.¹⁷

SCARED STRAIGHT A PROTIARGUMENTY

„U nás to funguje“

Na kontextu záleží, ale na dobré správě také. Hodnocení mohou být převážně anglosaského zaměření, ale tato zjištění jsou dostatečným důvodem k obezřetnosti. Každý evropský aktér, který uvažuje o zavedení podobného přístupu, by měl přinejmenším poskytnout pozitivní výsledky, aby tyto argumenty vyvrátil. Jakýkoli jiný přístup je prostě nebezpečný a nezodpovědný. Autoři systematického přehledu stručně upozorňují: "Dovolili byste lékařům, aby na vašem dítěti použil léčbu s podobnými výsledky?"¹⁸ Kromě toho se mozky vyvíjejí stejným způsobem i na druhé straně Atlantiku. Rizikové chování je typické pro každého mladého člověka kdekoli.

„Náš program je spíše vzdělávací než konfrontační.“

Existují některé varianty metody Scared Straight, například ve formě vzdělávacích exkurzí, bez časté agresivní konfrontace s vězni nebo se zklidňujícím sezením, které umožňuje uvést informace na pravou míru. Tyto inovace neřeší problém s těmito praktikami, protože se nadále zaměřují na zvyšování povědomí o závažnosti následků a stále vyvolávají u mladých lidí opačné reakce. Původní systematický přehled zahrnoval i tyto méně konfrontační programy, které však měly stejný efekt: žádný.¹⁹

„Dětem a rodičům se to líbí“

Několik programů – nejen přístup Scared Straight – tvrdí, že jsou účinné na základě spokojenosti cílového publika nebo cílové skupiny pracovníků.²⁰ To však vypovídá jen málo o jejich účinnosti. Taková tvrzení lze učinit pouze na základě důkladných hodnocení dopadů.²¹

„Program již byl realizován na mnoha místech“

Argument podobný předchozímu, pouze zde se předpokládá účinnost programu na základě jeho širokého uplatnění.²² To opět nic nedokazuje o jeho skutečném dopadu.

Kontext může být jiný, způsob předávání informací může být jiný, dětem se to může líbit,... jakkoli inovativní to může být, fungující (nebo nefungující) mechanismus zůstává stejný. Cílem je ovlivnit chování lidí tím, že se jim ukáží možné negativní důsledky spáchání trestného činu.

Dalším důležitým aspektem je, jak jsou potenciální negativní důsledky sdělovány cílovému publiku a jak jsou cílovým publikem vnímány. Je třeba vzít v úvahu zdroj sdělení, protože aby bylo úspěšné, musí se jednat o důvěryhodný zdroj.²³ Vězni pravděpodobně nejsou tím nejlepším výchovným vzorem. Kromě nedůvěryhodných a moralizujících zdrojů jsou mladí lidé konfrontováni s nejhrošími možnými následky nebo s jejich zveličováním, tj. s přísností trestu. Jak bylo uvedeno výše, lidé odrazuje spíše jistota trestu než jeho přísnost. Ne všechny trestné činy a trestní řízení končí vězením nebo doživotním trestem. Jinými slovy, pokud je děsivé sdělení vnímáno jako nepravděpodobné a přehnané, nesetká se u cílového publika s odezvou.²⁴

Důvody neúspěchu metody Scared Straight a podobných metod by neměly být považovány za jakési opačné doporučení, jak by měl vypadat správný přístup. Zajistit, aby každý mladý zločinec dostal doživotní trest, není ani žádoucí, ani proveditelné. Tato zjištění nám však ukazují, že strašení dětí přísným trestem je v lepším případě neúčinné a v horším případě škodlivé.²⁵ Navzdory dobrým úmyslům však odstrašování nefunguje, a to ani u této cílového publika. Výzkum však naznačuje několik odstrašujících přístupů, které fungují.

KDY ODSTRAŠOVÁNÍ FUNGUJE?

Odstrašující účinky nejsou pro všechny stejné a nebudou na každého působit stejně.²⁶ Odstrašování působí jen na ty, kteří již mají sklon ke spáchání trestného činu nebo jsou v pokušení to udělat. Většina lidí dodržuje zákony bez ohledu na jejich odstrašující účinek. Lze tedy tvrdit, že odstrašování je účinné pouze v rámci sekundární nebo terciární prevence.²⁷

Jinými slovy, je pravděpodobnější, že bude mít účinek, když bude přístup cílený. Spojíme-li tento cílený přístup s poznatkem, že odstrašování funguje převážně díky jistotě trestu, konkrétně jistotě dopadení, vidíme, že věznice a vězni nejsou těmi správnými zdroji informací. Klíčovými aktéry účinných odstrašujících přístupů jsou policie a policejní strategie, které vedou k velké a viditelné změně vnímání rizika dopadení.²⁸

Než budeme pokračovat v této argumentaci, je důležité rozlišovat mezi odstrašováním a zneschopněním. Zneschopnění je rovněž funkcí systému trestního soudnictví, konkrétně policie, a brání pachateli v *dalším* páčání trestné činnosti tím, že omezuje jeho schopnost tak činit. Jednoduše řečeno, hlavní rozdíl mezi odstrašováním a zneschopněním spočívá v tom, že odstrašování působí jako prevence trestné činnosti tím, že ovlivňuje vnímané riziko dopadení před událostí, zatímco zneschopnění omezuje pachatele v tom, aby po dopadení pokračoval ve své činnosti nebo se dopouštěl nových trestných činů. Zneschopnění sice bude působit jako prevence kriminality, ale bude vyžadovat vyšší míru zatýkání a zbavování svobody a vyžádá si vynaložení značných prostředků, aby byl tento účinek zachován.²⁹

Ukázkovým příkladem cíleného přístupu je prevence kriminality prostřednictvím odstrašování, tzv. hotspot policing. Policejní zdroje se soustředí na tzv. „hotspoty“, tedy malé územní celky s vysokou mírou kriminality.³⁰ Braga et al. (2019) došli na základě přehledu 65 studií k závěru, že tento přístup má na kriminalitu sice malý, ale významný vliv. Kromě toho, nejenže existují malé známky přemístování, ale je ještě pravděpodobnější, že se účinky těchto opatření rozšíří i mimo cílovou oblast. Tím, že policie soustředí své úsilí a hlídky, zvyšuje v dané oblasti pravděpodobnost dopadení pachatelů a účinně brání páčání drogových trestných činů, výtržnictví, majetkových a násilných trestných činů.³¹

Jak vidíme, účinky jsou uvedeny u konkrétních trestných činů. Důležitým faktorem pro to, aby odstrašující účinek fungoval, je kromě výběru cílového publika nebo zeměpisné

polohy také zaměření na určitý typ trestného činu. U některých trestných činů působí odstrašující účinek menší měrou než u jiných. Na emotivní trestné činy, jako je například *zločin z vášně*, nebude mít odstrašování pravděpodobně vliv, zatímco odstrašování zaměřené na promyšlenější trestné činy, například majetkovou trestnou činnost, má větší šanci na úspěch.³²

Další policejní strategie, která funguje na základě cíleného přístupu a zároveň zvyšuje pravděpodobnost dopadení, se nazývá „cílené odstrašování“, známé také jako „tahání za provázky“. ³³ Tento přístup má pozitivní účinky, zejména pokud je zaměřen na násilí páchané gangy, ale také na recidivisty a trhy s drogami pod širým nebem. Klíčovým prvkem je přímá interakce s cílovým publikem, zajištění toho, aby znalo důsledky pokračování v trestné činnosti, a poskytování proveditelných alternativ prostřednictvím sociálních služeb.³⁴ V rámci širšího přístupu se také zapojují členové komunity nebo rodiny, čímž se zvyšuje kolektivní účinnost a neformální kontrola této komunity a zároveň se odstraňují některé záminky, které by pachatelé mohli použít k minimalizaci své osobní odpovědnosti. Pozorný čtenář si může všimnout, že součástí tohoto přístupu je i osvětová činnost. Sama o sobě má osvěta jen malý účinek. Avšak když je cílená, jako v tomto případě, zasazená do holistického rámce, má své opodstatnění.³⁵

OPERACE CEASEFIRE (PŘÍMĚŘÍ) A POLICEJNÍ PRÁCE ZAMĚŘENÁ NA ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Důležitým faktorem úspěchu cíleného odstrašování je jeho propojení s policejní prací zaměřenou na řešení problémů. Tento způsob práce klade hlavní důraz na řádné posouzení potřeb a problémů v dané oblasti, aby bylo možné reakci přizpůsobit místní realitě.³⁶

Ukázkovým příkladem tohoto přístupu je bostonská operace Ceasefire, jejímž cílem bylo omezit násilí páchané ozbrojenými gangy.³⁷ Současně s cíleným zásahem proti obchodníkům se zbraněmi policie zajistila, aby členové gangu věděli, jaké budou následky, pokud budou v násilnostech pokračovat.³⁸ Informace o postizích byly předány a ve spolupráci s místním státním zastupitelstvím bylo zajištěno, že případy trestního stíhání byly dotaženy do konce. Vzhledem k tomu, že většina z nich již byla trestně stíhána, byla tato obvinění odložena a případně stažena za podmínky, že všichni budou dodržovat dohodnutá pravidla. Pokud by jeden z nich úmluvu porušil, došlo by k obnovení trestního stíhání všech členů skupiny. To samozřejmě vytvářelo v uvnitř gangů tlak na jednotlivé členy, aby se na násilné trestné činnosti nepodíleli. Toho lze dosáhnout pouze dobře připravenými, na míru šitými a prověřenými sděleními a pomocí té správné podpůrné sítě. Přístup, kdy jeden člen přijal trest za všechny, už nezabíral, ale smíšená metoda cíleného odstrašování zafungovala: počet vražd mládeže klesl o neuvěřitelných 63 % a počet útoků střelnou zbraní o 25 %.³⁹

ZÁVĚR

Odstrašování má nepochybně význam, ale pouze pokud je použito správným způsobem. Přístup Scared Straight a další přístupy založené na strachu se zaměřují na přísnost trestu a ukazují dětem to nejhorší, co by se mohlo stát, kdyby spáchaly trestný čin. Tyto přístupy jsou kritizovány z etických důvodů,⁴⁰ ale také se u nich nepodařilo prokázat žádný pozitivní účinek. Každý aktér zabývající se prevencí kriminality by si měl být vědom možných negativních dopadů programu tohoto typu a udělat si na to svůj názor.⁴¹

Naproti tomu existují účinné odstrašující přístupy, které jsou zaměřeny na trestnou činnost, cílové publikum nebo území a jejichž cílem je posílit jistotu, že bude uložen trest. Takto zaměřené policejní strategie s viditelným účinkem na zvyšování strachu z dopadení mají podle spolehlivých vědeckých podkladů pozitivní efekt.

Endnotes

- 1 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino a J.O. Finckenauer, Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight, *Crime & Delinquency* 46:3 (2000); Evropská síť pro předcházení trestné činnosti, Osvěta ještě nikdy nikomu neublížila, že?, Boření mýtů, Brusel: EUCPN, připravuje se.
- 2 A. Petrosino, C. Turpin-Petrosino, M.E. Hollis-Peel, a J.G. Lavenberg, Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 9:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.4073/csr.2013.5>.
- 3 Tamtéž.
- 4 28 D.P. Farrington a B.C. Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy v: D.P. Farrington a B.C. Welsh (editoři), *The Oxford Handbook of Crime Prevention*, Oxford: Oxford University Press, 2012; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Poučení z experimentů s programy, jako byl Scared Straight.
- 5 J. Esrick, R.G. Kagan, J.T. Carnevale et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research, *Drugs: Education, Prevention and Policy* 26:3 (2019), <https://dx.doi.org/10.1080/09687637.2018.1424115>; EMCDDA, Mass Media Campaigns for the Prevention of Drug Use in Young People, Lisabon, 2013, http://www.emcdda.europa.eu/publications/pods/mass-media-campaigns_en.
- 6 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Lessons from Experiments of Programs Such as Scared Straight; Farrington a Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy; European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention, 2019, <http://euspr.org>; A.V. Papachristos, Too Big to Fail: The Science and Politics of Violence Prevention, *Criminology & Pub. Pol'y* 10 (2011); J.O. Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion, *Annals of the New York Academy of Sciences* 347:1 (1980), <https://dx.doi.org/10.1111/j.1749-6632.1980.tb21271.x>.
- 7 Finckenauer, "Scared Straight" and the Panacea Phenomenon: Discussion; J. McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science* 587:1 (2003), <https://dx.doi.org/10.1177/0002716202250781>.
- 8 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review; T. Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 9 D.S. Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century, *Crime and Justice* 42:1 (2013), <https://dx.doi.org/10.1086/670398>.
- 10 D.S. Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists, *Annual Review of Economics* 5:1 (2013); T.A. Loughran, R. Paternoster a D.B. Weiss, Deterrence, v: A.R. Piquero (editor), *The Handbook of Criminological Theory*, Chichester, West Sussex: Wiley, 2015.
- 11 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 12 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Loughran et al., Deterrence.
- 13 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 14 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 15 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 16 M.P. Rubenson, K. Galbraith, O. Shin et al., When Helping Hurts? Toward a Nuanced Interpretation of Adverse Effects in Gang-Focused Interventions, *Clinical Psychology: Science and Practice* (2020); McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 17 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change, Soubor nástrojů č. 16, Brusel: EUCPN, 2020, <https://eucpn.org/toolbox16-drugrelatedcrimes>.
- 18 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 19 Tamtéž.
- 20 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs.
- 21 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention; B.C. Welsh a D.P. Farrington, Evidence-Based Crime Policy v: M. Tonry (editor), *The Oxford Handbook of Crime and Criminal Justice*, Oxford: Oxford University Press, 2011; Petrosino et al., Well-Meaning Programs Can Have Harmful Effects! Poučení z experimentů s programy, jako byl program Scared Straight.
- 22 European Society for Prevention Research, Position of the European Society for Prevention Research on Ineffective and Potentially Harmful Approaches in Substance Use Prevention.
- 23 European Crime Prevention Network, Awareness-Raising Never Hurts, Does It?
- 24 European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change; Esrick et al., Can Scare Tactics and Fear-Based Messages Help Deter Substance Misuse: A Systematic Review of Recent (2005–2017) Research.
- 25 Petrosino et al., Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency: A Systematic Review.
- 26 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 27 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*; N. Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention v: R. Matthews (editor), *What Is to Be Done About Crime and Punishment?*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2016.
- 28 Loughran et al., Deterrence; Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century; Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 29 Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists.
- 30 D. Weisburd, The Law of Crime Concentration and the Criminology of Place, *Criminology* 53:2 (2015).
- 31 A.A. Braga, B. Turchan, A.V. Papachristos a D.M. Hureau, Hot Spots Policing of Small Geographic Areas Effects on Crime, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019); Nagin, Deterrence: A Review of the Evidence by a Criminologist for Economists; Loughran et al., Deterrence.
- 32 62 Bjørge, *Preventing Crime: A Holistic Approach*.
- 33 A.A. Braga, D. Weisburd, a B. Turchan, Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review, *Campbell Systematic Reviews* 15:3 (2019).
- 34 Tamtéž.
- 35 Evropská síť pro předcházení trestné činnosti, Osvěta ještě nikdy nikomu neublížila, že?
- 36 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 37 Tilley, Middle-Range Radical Realism for Crime Prevention.
- 38 Nagin, Deterrence in the Twenty-First Century.
- 39 Braga et al., Focused Deterrence Strategies Effects on Crime: A Systematic Review.
- 40 European Crime Prevention Network, Preventing Drug-Related Crimes: Achieving Effective Behavioural Change.
- 41 McCord, Cures That Harm: Unanticipated Outcomes of Crime Prevention Programs; Farrington a Welsh, The Science and Politics of Crime Prevention: Toward a New Crime Policy.

Citace

EUCPN (2020). Boření mýtů: Následující sdělení není vhodné pro slabé povahy... Brusel: EUCPN.

Právní upozornění

Obsah této publikace nemusí nutně odrážet oficiální stanovisko kteréhokoli členského státu EU nebo jakéhokoli orgánu nebo instituce Evropské unie nebo Evropských společenství.

Autor a redakce

Jorne Vanhee, výzkumný referent, sekretariát EUCPN.

Součástí projektu „Sekretariát EUCPN“, únor 2021, Brusel

S finanční podporou z Fondu vnitřní bezpečnosti Evropské unie – policie